

REPORTÁŽ

Sexuální násilí na ženách ve Východním Kongu

MNOHO ŽEN VŮBEC NEVÍ, ŽE JE MOŽNÉ NECHAT SE OPEROVAT, PROTO JE NUTNÉ ŠKOLENÍ TERÉNNÍCH PRACOVNIC PŘÍMO Z JEJICH KOMUNIT, KTERÉ TAKOVÉ ŽENY IDENTIFIKUJÍ A POMOHOU JIM.

V NEMOCNICÍCH PROVOZOVANÝCH NEZISKOVÝMI ORGANIZACEMI NA OPERACI ČEKAJÍ DESÍTKY ŽEN. VĚTŠINOU ČEKAJÍ TŘI MĚSÍCE, ALE NĚKTERÉ TŘEBA I PŮL ROKU. TO JSOU TY, KTERÉ POTŘEBUJÍ KOMPLIKOVANÉ OPERACE ČI PŘÍMO PLASTIKY PŘIROZENÍ.

SEXUÁLNÍ NÁSILÍ NA ŽENÁCH VE VÝCHODNÍM KONGU (OBLAST SEVERNÍHO A JIŽNÍHO KIVU)

Odhadem bylo v oblasti Kivu ve Východním Kongu znásilněno 200 000 žen a dětí. Většina znásilnění se děje v odlehlejších částech, tj. na polích, v lese, u studen a na dalších místech, kde se ženy během dne pohybují. Mnoho jich ale probíhá i přímo ve vesnicích – většinou při přepadení vesnic nebo pokud se v blízkosti bojuje. Počet znásilnění narůstá vždy, když probíhají boje. Mnoho žen a dívek je odvečeno do džungle jako sexuální otrokyně, které ale zároveň vaří atp.

Většina znásilnění je páchána tzv. „uniformami“, tj. vojáky konžské armády, policisty, hutuskými rebely ze Rwandy FDLR, rebely generála Nkundy, rebelskými jednotkami Mai Mai a bojovníky dalších nezávislých jednotek – je jich zde více než sto. Za nekrutější jsou považovány jednotky Mai Mai, známé užíváním drog a banánové pálenky. Za stejně kruté platí i rebelové FDLR; jejich generálové často stáli za rwandskou genocidou v roce 1994. V Kongu bojují proti Tutsiům vedenými gen. Nkundou a drží si moc nad několika územími, kde se těží coltan a diamanty a pěstuje se marihuana.

V posledních několika měsících ale rapidně narostl i počet znásilnění páchaných civilisty. Znásilňování je považováno za běžnou věc – všichni totiž vidí, že pachatelé zůstávají nepotrestáni. Podle zákona jde o trestný čin, ale soudy ani policie nefungují. Za poslední rok jsou známy pouze dva případy odsouzení za znásilnění. Výkony trestu ale nastoupeny stejně nebyly, pouze jeden policista byl zbaven služby a jeden voják vyloučen z armády.

Masové znásilňování v oblasti se děje už více než 10 let, tj. od rwandské genocidy, kdy do Konga přišlo přes milion uprchlíků, zejména Tutsiů. Ale teprve v posledním roce to upoutalo mezinárodní a mediální pozornost. Zastavit znásilňování je nyní jednou z priorit agentur OSN, např. UNFPA.

VE STÁTNIÍCH NEMOCNICÍCH JE
POPLATEK ZA OPERACI (PÍŠTĚLE)
FISTULY 100 DOLARŮ, COŽ JE
ČÁSTKA, KTEROU SI TĚMĚŘ
ŽÁDNÁ ŽENA NEMŮŽE DOVOLIT.

Důvody znásilňování jsou:

- » ukojení sexuálního pudu
- » vybíjení frustrace
- » snaha zničit jiný kmen, rasu na základě všeobecně rozšířené kmenové nenávisti
- » víra v magické účinky znásilnění – místní lidé si většinu věcí vysvětlují magií. Pokud někdo znásilní ženu, věří, že do něj přejde síla jejího muže.
- » pomsta – znásilnění je často způsobem vyřizování účtů mezi rodinami, klany apod. (největší nenávist stále panuje mezi Hutuy a Tutsii)
- » znásilnění jako zbraň – znásilněné ženy bývají následně mučeny a mrzačeny a není výjimkou, že násilník způsobí ženě trvalé fyzické poškození (zaražení pušky či hole do vagíny, mrzačení ostrými předměty a další)..

POMOC ŽENÁM

Většinou přes neziskové organizace a Local Women Associations, které poskytují:

- » terapeutickou péči oběti znásilnění
- » zdravotní péči
- » péči o děti v době hospitalizace ženy
- » salle d'écoute – jakési terapeutické skupiny, kde se ženy mohou vypovídat
- » mikrokredity
- » psychologickou pomoc

ZDRAVOTNÍ PÉČE

Speciální operace poskytují 3 nemocnice v oblasti – největší je v Gomě (DOCS), dále Panzi v Bukavu. Mají i mobilní jednotky, které vyjíždí do opuštěných oblastí. Do těchto velkých nemocnic se ale dostane jen minimum žen. Ty, které žijí daleko, většinou hledají pomoc v místních zdravotních střediscích, která ale nejsou vůbec vybavena ani připravena takovým ženám pomoci (ani služby pro ostatní pacienty na tom nejsou lépe).

Znásilněné ženy nejvíce potřebují operaci píštěle (fistuly) vzniklé protržením hráze mezi řitním a poševním otvorem či porušením stěny močového měchýře. Při brutálním znásilnění často dochází k jeho protržení,

LÉKAŘKA SYLVIE SE
SEDMNÁCTILETOU PACIENTKOU
HONORINE, KTERÁ JE PO OPERACI
PÍŠTĚLE (FISTULY). PORANĚNÍ JÍ
ZPŮSOBILA PORODNÍ BÁBA PŘI
NEODBORNĚ PROVÁDĚNÉM PORODU.

ŽENY ČEKAJÍCÍ NA OPERACI.

následné inkontinenci. Ženy zapáchají a často bývají vyloučeny nejen ze své vesnice, ale i rodiny, přičemž manžel znásilněnou manželku většinou zavrhne úplně.

Kvalitní operace fistuly se provádí v Severním Kivu v nemocnici DOCS v Gomě a v Jižním Kivu v Panzi. Jsou sem ale přiváženy i ženy z ostatních provincií. Obě nemocnice jsou provozovány neziskovými organizacemi. Ve státních nemocnicích, kde fistulu operují, musí ženy zaplatit 100 dolarů, což většina z nich nemá.

„V nemocnicích stabilně čeká 120 až 140 žen na operaci. Většinou čekají tři měsíce, ale některé třeba i půl roku. To se týká těch, které potřebují komplikované operace či přímo plastiky přirození. Konžští lékaři to nezvládají, a tak ženy čekají na příjezd specialistů ze zahraničí,“ říká Judith Anderson, ředitelka neziskové organizace Heal Africa. Programy pro znásilněné ženy a děti mají od roku 2003, včetně programů pro nemocnice v Gomě.

Mnoho žen vůbec neví, že je možné operaci podstoupit. Řada neziskových organizací proto trénuje terénní pracovníce – ženy přímo z komunit, které znásilněné ženy identifikují a pomáhají jim. V Severním a Jižním Kivu jsou takových pracovníků stovky. Jen organizace Heal Africa jich má 317. Většinou pracují za malou finanční odměnu, asi 45 dolarů.

Ženy, které byly znásilněny, ale nepotřebují jen lékařskou péči. Mnoho neziskových organizací poskytuje i psychologickou a spirituální pomoc, organizují sezení s rodinou či s manželem. Usilují také víc a víc o to, aby byli pachatelé potrestáni. „Snažíme se mužům vysvětlovat, že ta žena za to nemůže a že ji nemohou vinit. Někdy se to podaří, někdy ne,“ říká Mabrucky Euaristes z organizace Les Bos Samaritans. Pro ty, jež rodina zpět nepřijme, fungují i ženská centra. Ženy zde utvořily jakési organizace a společně se zabývají zemědělstvím.

NEJVĚTŠÍ POTŘEBY NA MÍSTĚ:

- » vybavení vesnických zdravotních středisek
- » vyškolení zdravotníků na pomoc znásilňovaným ženám
- » legal counselling – vytrénování, školení pracovníků místních ženských středisek v tom, jak postupovat, aby se případy dostaly před soud.

PO OPERACI PÍŠTĚLE (FISTULY) JE VÝVOD MOČI JEDEN TÝDEN VEDEN TRUBÍČKOU. PŘI BRUTÁLNÍM ZNÁSILNĚNÍ DOCHÁZÍ K PROTRŽENÍ A NÁSLEDNĚ INKONTINENCI. ŽENY ZAPÁCHAJÍ A VYLOUČÍ JE JAK KOMUNITA, TAK RODINA, PŘIČEMŽ MANŽEL JE VĚTŠINOU ZAVRHNE ÚPLNĚ.

Velké nemocnice jako DOCS či Panzi další finanční podporu nepotřebují. Peníze ale zoufale chybí ve vesnických zdravotních střediscích, která provozuje stát.

Obrovským problémem je návrat znásilněných žen zpět do komunit. Většina komunit tyto ženy už nepřijme zpět, ženy nemají šanci se znovu vdát a roste tak počet těch, které ztratily svou rodinu i komunitu. Programy, které by komunity učily, jak začlenit ženy zpět, téměř neexistují.

Znásilňováním se šíří i AIDS. Podle poslední studie Světové banky je počet nakažených virem HIV v Severním a Jižním Kivu přes 20 %, kdežto průměr v Kongu je pouze 1,5 %. Světová banka proto financuje rozsáhlé programy na HIV/AIDS.

NĚKOLIK PŘÍBĚHŮ – VYPRÁVĚNO ŽENAMI V NEMOCNICI DOCS V GOMĚ

Nyandě je 27 let. Byla unesena rwandskými rebely FDLR. Rebelové vykopali v lese díru, ve které drželi ve tmě 20 žen, jídlo jim dávali jen občas. Kdykoliv kdokoliv přišel a znásilnil ji. Když už na tom byla fyzicky hodně špatně, vyhodili ji ven. Šla měsíc pěšky do nemocnice v Gomě, kde byla operována.

Salima šla se svou tetou přes řeku, když je přepadlo deset vojáků Mai Mai. Vojáci jim nařídili, že je musí přes řeku přenést, pak Salimu všichni znásilnili. Poslední jí do vagíny strčil pistoli a vypálil kulku. Salimě je 17 a už nikdy nebude moci mít děti. Potřebovala nejen operaci, ale i plástiku.